

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK DEN HAAG

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directie Voedsel, Dier en
Consument**

Prins Clauslaan 8
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
www.minlnv.nl

Contactpersoon

T 070-3786868
F 070-3786113

Datum 16 februari 2010
Betreft Stand van zaken en reactie op moties

Onze referentie
VDC 10.606

Bijlagen
1

Geachte Voorzitter,

Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken, geven we een reactie op de moties van dinsdag 2 februari 2010 en geven we antwoorden op de vragen die gesteld zijn in het schriftelijke overleg van 10 februari 2010.

Stand van zaken

Op dit moment zijn 71 bedrijven besmet verklaard op grond van tankmelkonderzoek. Op 68 bedrijven is de eerste ronde ruiming afgerond. Op 27 bedrijven is de tweede ronde ruiming ook reeds afgerond. De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) moet nog 34 bedrijven bezoeken voor een tweede ronde. In totaal zijn tot nu toe ongeveer 40.800 dieren geruimd. Bedrijven die nu besmet worden verklaard, worden in één ronde geruimd omdat er, in verband met het fokverbod, geen dieren aanwezig zijn die minder dan 30 dagen drachtig zijn.

Besluit bijstandverlening zelfstandigen

Conform onze toezegging in het debat van 17 december 2009 is er overleg geweest met staatssecretaris Klijnsma van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over het mogelijk tijdelijk en voor specifieke situaties laten vervallen van de vermogenstoets in het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). Na grondige bestudering is gebleken dat dit helaas geen optie is. Het Bbz heeft een generieke werking en het laat niet toe dat voor een specifieke groep een uitzondering wordt gemaakt. Generieke aanpassing zou grote financiële consequenties hebben. Overigens is deze mogelijkheid ook ten tijde van de mond-en-klauwzeerziekte niet mogelijk gebleken. Afsproken is dat beide ministeries erop inzetten om de mogelijkheden die het Bbz nu biedt onder de aandacht van betrokken gemeentes en geitenhouders te brengen.

Leven
van het land,
geven
om natuur.

Advies vleeschapen en vervolgstrategie Q-koorts bestrijding

Op korte termijn verwachten wij opnieuw advies over mogelijke relaties tussen clusters zieke mensen en niet-melkleverende bedrijven (onder andere vleeschapen). Ook hebben we advies gevraagd over een mogelijke afbouw van het huidige crisismaatregelenpakket dat we hebben ingezet vanuit het perspectief van de volksgezondheid.

Zoals toegezegd streven wij ernaar voor 1 maart 2010 u hierover nader te informeren. Over het advies over de vleeschapen zullen wij u apart informeren.

Directie Voedsel, Dier en Consument

Evaluatie

De Onderzoeksraad voor de Veiligheid heeft aanbevolen dat de Commissie Van Dijk bij haar onderzoek naar de bestrijding van Q-koorts in Nederland ook de balans tussen de verantwoordelijkheid van de overheid voor veiligheid (in dit geval epidemieën/besmettingen) en die van de ondernemer en/of andere betrokken organisaties te onderzoeken. Deze aanbeveling hebben minister Klink en ik doorgeleid naar de Commissie Van Dijk. De aanbeveling sluit aan bij onze intentie dat de Commissie Van Dijk de bestrijding van Q-koorts in haar geheel evalueert.

Datum

16 februari 2010

Onze referentie

VDC 10.606

Moties

1. *De motie-Van Gerven (TK 28 286, nr. 360) over waarschuwborden bij de besmette bedrijven en de motie-Ormel/Van der Vlies (TK 28 286, nr. 367) over vergaren van zo veel mogelijk informatie over drachtige dieren op besmette bedrijven.*

Deze moties ondersteunen het huidige beleid zoals in de reactie op de motie is aangegeven.

2. *De motie-Ormel c.s. (TK 28 286, nr. 365) over vaccineren van alle schapen en geiten in Nederland tegen Q-koorts.*

Zoals wij in het debat aangegeven hebben, is deze motie ondersteuning van het beleid, maar aan deze motie kan alleen invulling gegeven worden, wanneer daarvoor voldoende vaccin beschikbaar is.

Uw Kamer heeft gevraagd om nadere informatie over een ander vaccin dat in Frankrijk wordt ingezet bij runderen. Het Centraal Veterinair Instituut (CVI) heeft een literatuurstudie gedaan naar de effectiviteit van vaccinatie tegen Q-koorts en concludeert daarin dat het zogenaamde fase II vaccin (van Merial) geen beschermend effect heeft tegen een infectie met de Q-koortsbacterie bij geiten of schapen. Het is een combinatievaccin en werkt in hoofdzaak tegen de andere ziekte (Chlamidophila) in het vaccin. Het heeft dan ook geen zin dit vaccin in Nederland in te zetten bij de bestrijding van de Q-koorts epidemie.

Alle geiten en schapen op bedrijven met een vaccinatieplicht moeten volgens de Regeling tijdelijke maatregelen dierziekten voor 1 januari 2011 gevaccineerd zijn. Om er zeker van te zijn dat alle geiten en schapen op melkleverende bedrijven en op opfokbedrijven vóór de dracht gevaccineerd zijn, wordt de datum in de regeling voor deze categorie gewijzigd naar 1 juni 2010.

3. *De motie-Ormel c.s. (TK 28 286, nr. 366) over individueel testen van alle mannelijke dieren op besmette bedrijven*

Aan deze motie geven we als volgt uitvoering:

De bokken worden geruimd tenzij de houder besluit de dieren drie keer te testen, met een tussenpoos van zes weken tussen de testen, op aanwezigheid van Q-koorts. Als het mannelijke dier drie keer achter elkaar negatief getest is mag het dier weer ingezet worden voor de fokkerij. Als het dier positief getest wordt, blijft het levenslange dekverbod van kracht. De kosten van de test komen voor rekening van de veehouder. De overheid neemt de ontwikkelkosten voor het geschikt maken van de test voor haar rekening.

**Directie Voedsel, Dier en
Consument**

Datum

16 februari 2010

Onze referentie

VDC 10.606

Antwoorden op de vragen van het schriftelijk overleg met betrekking tot recente ontwikkelingen inzake Q-koorts

De leden van de fracties van het CDA, GroenLinks en de PvdD stellen vragen over het voorkomen van de Q-koorts bacterie bij andere diersoorten, specifiek bij wilde dieren.

De bacterie die Q-koorts veroorzaakt, *Coxiella Burnetii* komt, het is al eerder gemeld, wereldwijd voor. Van *Coxiella* is ook bekend dat het bij zeer veel diersoorten voor kan komen, niet alleen bij zoogdieren maar ook bij vogels en mogelijk zelfs bij vissen. Bekend is in ieder geval dat de bacterie voorkomt bij schapen, geiten, runderen en andere herkauwers, inclusief wild, bij paarden, bij honden, katten en andere vleeseters en bij ratten, muizen en andere knaagdieren.

We hebben geen reden om aan te nemen dat de besmetting bij andere diersoorten dan de kleine herkauwers nu anders is dan in de jaren voor 2007. De deskundigen hebben tot op heden de relatie van de humane epidemie gelegd met grote melkgeiten en melkschapenbedrijven. Onderzoek is daar dan ook primair op gericht. Onderzoek naar voorkomen van Q-koorts bij andere diersoorten is wetenschappelijk interessant, maar het al dan niet vinden van de bacterie zegt weinig over het risico voor de volksgezondheid. Wel kan het een toegevoegde waarde hebben om bijvoorbeeld op basis van kennislacunes over de epidemiologie van Q-koorts bij dieren gericht onderzoek te doen bij bepaalde diersoorten. Om die reden wordt er bijvoorbeeld wel onderzoek gedaan naar het voorkomen van Q-koorts bij ratten en muizen.

De bacterie kan dus ook bij wild worden aangetroffen. Er zijn in Nederland geen gevallen bekend van mensen met Q-koorts gerelateerd aan wild. Ook zijn er geen aanwijzingen voor een toegenomen aantal abortussen bij wild. Voor zover bekend vormen deze dieren geen risico voor de volksgezondheid. Er is daarom geen reden om maatregelen te nemen voor dieren in het wild.

Er zijn diverse wetenschappelijke publicaties¹ waarop de uitspraak is gebaseerd dat bij 30% van bepaalde soorten wild de Q-koorts bacterie voorkomt in Zuid- en Oost-Europa.

¹)Onder andere: prevalence of *Coxiella burnetii* infection in wild and farmed ungulates, Francisco Ruiz-Fons et. al. en A serologic survey for some bacterial and viral zoonoses in game animals in the Czech Republic, Hubalek Z. et. al.

Ook in Nederland wordt onder leiding van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) onderzoek gedaan naar het voorkomen van Q-koorts bij diverse soorten wild. Voor de uitvoering van dit onderzoek wordt medewerking gevraagd aan jagers. Er wordt aangesloten bij de dagelijkse praktijk van de jagers. Er worden dus geen jagers ingezet specifiek ten behoeve van dit onderzoek.

Directie Voedsel, Dier en Consument

Datum

16 februari 2010

Onze referentie

VDC 10.606

Voor jagers die drachtige dieren schieten kan wel een risico op besmetting ontstaan, indien het geschoten dier besmet is met Q-koorts. Dit risico is met hygiënemaatregelen goed te beperken. Er zijn geen signalen dat jagers vaker Q-koorts krijgen dan gemiddeld. Het is dan ook niet nodig om een jachtverbod in te stellen. Het feit dat wild besmet kan zijn met Q-koorts verandert niets aan het beleid ten aanzien van jagen in het algemeen.

De leden van de SP fractie vragen om een consistent, proactief en integraal beleid voor alle betreffende dieren en mogelijke besmettingshaarden.

De maatregelen die we hebben genomen hebben tot doel om de huidige epidemie van Q-koorts te beheersen. We richten ons op de meest waarschijnlijke oorzaak van de humane epidemie door drachtige dieren op besmette bedrijven te ruimen. Het is echter, door de kenmerken van de Q-koorts bacterie, niet mogelijk om het risico voor de volksgezondheid tot nul te reduceren.

De leden van de CDA fractie vragen naar het voorkomen van Q-koorts in andere landen.

Ten aanzien van het voorkomen van Q-koorts in andere lidstaten willen wij verwijzen naar een rapport van de European Food Safety Authority (EFSA) genaamd *THE COMMUNITY SUMMARY REPORT ON TRENDS AND SOURCES OF ZOOSES AND ZOONOTIC AGENTS AND FOOD-BORNE OUTBREAKS IN THE EUROPEAN UNION IN 2008*, dat op 28 januari 2010 is gepubliceerd. In het rapport wordt specifiek aandacht besteed aan Q-koorts en het voorkomen van de bacterie bij mensen en dieren in verschillende lidstaten.

(www.efsa.europa.eu/en/scdocs/scdoc/1496.htm)

Daarnaast heeft de Europese Commissie de EFSA gevraagd om op korte termijn een wetenschappelijk advies over Q-koorts te geven. De EFSA zal het voorkomen, de verspreiding van Q-koorts onder mensen en dieren in Europa hierin betrekken. Tevens zal gekeken worden naar risicofactoren en mogelijkheden voor beheersing van de ziekte.

De leden van de fracties van de SGP en de PvdD stellen vragen over de betrouwbaarheid van de testen en de monsternamen.

Wij hebben aan het CVI gevraagd om de aspecten met betrekking tot de testen nog eens op een rij te zetten. Deze brief is als bijlage bijgevoegd. Tevens zullen wij uw verzoek om een technische briefing door het Centraal Veterinair Instituut (CVI) over de testmethoden op Q-koorts doorgeleiden naar het CVI.

Sinds 1 oktober 2009 is gestart met de tankmelkmonitoring. Elke twee maanden werd een tankmelkmonster onderzocht op aanwezigheid van Q-koorts. De frequentie van het onderzoek is vanaf 14 december 2009 opgehoogd naar elke twee weken.

De monsters komen uit een bestaande monsterstroom in het kader van kwaliteitsonderzoek op melk. De monsters worden genomen in het kader van het kwaliteitssysteem dat de houders en de zuivelbedrijven op basis van privaatrechtelijke overeenkomsten hebben afgesproken. In dat kader nemen de chauffeurs van de melkwagens deze monsters volgens daartoe vastgestelde instructies. Vanuit het laboratorium waar het kwaliteitsonderzoek plaatsvindt wordt een deel van het monster doorgestuurd naar de Gezondheidsdienst voor Dieren voor onderzoek op Q-koorts. Dit systeem is goed geborgd. Het is in het belang van iedereen dat de monsternamen nauwkeurig geschiedt aangezien ook de kwaliteit van de melk en dus de uitbetaling van de melk, op basis van deze monsters wordt bepaald. Daarom is er ook voor gekozen aan te sluiten bij bestaande systemen in plaats van het inrichten van een parallel systeem met alle bijbehorende kosten en logistieke en borgingsproblemen. Enkele bedrijven leveren geen melkmonsters via dit systeem. Op deze bedrijven worden de monsters onder verantwoordelijkheid van de Gezondheidsdienst voor Dieren direct opgehaald. Als er een positieve test blijkt in deze monitoring wordt dit monster ook altijd nog een keer onderzocht door het CVI. Indien deze uitslag ook positief wordt er een nieuw monster door de VWA genomen en dat monster wordt direct door het CVI onderzocht. De VWA neemt dat monster volgens een vast protocol. Op basis van de uitslag van dit monster kan al dan niet een definitieve besmetverklaring volgen.

Directie Voedsel, Dier en Consument

Datum

16 februari 2010

Onze referentie

VDC 10.606

Specifiek ten aanzien van de testuitslagen bij de casus in Belfeld: het bedrijf is volgens de gebruikelijke procedure besmet verklaard. De veehouder had de VWA bij de monsternamen gevraagd om een extra monster te nemen welke de veehouder ook door andere laboratoria heeft laten onderzoeken. De uitslag van het CVI was positief en de uitslagen van de andere laboratoria negatief. In de bijlage met uitleg over de test wordt uiteengezet wat een negatieve uitslag kan betekenen.

De rechter besloot vrijdag 5 februari 2010 dat de verschillende testresultaten te veel onduidelijkheid gaven over de besmetstatus van het bedrijf. De VWA heeft daarop opnieuw een monster genomen en de uitslag van de test bij het CVI was weer positief, evenals bij de GD. De rechter heeft op 8 februari 2010 besloten dat de ruiming van start kon gaan.

Ten aanzien van het bedrijf in Rekken het volgende. Dit bedrijf is volgens de gebruikelijke procedure besmet verklaard. Het bedrijf was inderdaad gevaccineerd. Dat het bedrijf positief in de tankmelkmonitoring is geworden, is te verklaren uit het feit dat vaccinatie bij reeds besmette dieren de uitscheiding niet stopt.

De leden van de PvdD fractie vragen of op een aantal bedrijven miskramen zijn voorgekomen.

Op dit moment zijn alle besmet verklaarde bedrijven op basis van de tankmelkmonitoring besmet verklaard. Er zijn geen bedrijven besmet verklaard op basis van een afwijkend verhoogd aantal abortussen.

De leden van de CDA fractie vragen of de geschiedenis van de uitslagen van de tankmelktest van een bedrijf mee gaat wegen bij de interpretatie van de mogelijke risico's die een bedrijf voor de volksgezondheid kan hebben.

Zoals bekend verloopt de uitscheiding van de Q-koorts bacterie bij dieren en daarmee ook bij bedrijven onregelmatig. De uitscheiding is op zijn hoogtepunt rondom het lammeren. Een positieve uitslag betekent dat de bacterie op het bedrijf aanwezig is en dat de drachtige dieren een mogelijk risico vormen voor de volksgezondheid. Op basis van dat risico is besloten uit voorzorg de drachtige dieren te ruimen teneinde een humane Q-koorts epidemie in 2010 te kunnen beheersen.

Directie Voedsel, Dier en Consument

Datum

16 februari 2010

Onze referentie

VDC 10.606

De leden van de fracties van de SP en de VVD vragen naar het toekomstperspectief van de geitensector.

Het is belangrijk om zo snel mogelijk en met in achtneming van de volksgezondheid de maatregelen af te bouwen, zodat veehouders weer perspectief krijgen en zo nodig hun bedrijfsvoering kunnen aanpassen. Wij hebben de Kamer reeds toegezegd voor 1 maart 2010 te informeren. Voor de vragen over het stallen van kalveren in lege geitenbedrijven verwijzen we u naar de antwoorden op de schriftelijke Kamervragen die daarover zijn gesteld door het Kamerlid van Gerven (SP fractie).

De leden van de fracties van de CDA, de SGP en de PvdD vragen naar onderzoek dat tijdens de ruiming wordt uitgevoerd.

Uit de studies die naar het vaccin gedaan zijn om het vaccin op de markt te mogen brengen is gebleken dat het vaccin de kans op besmetting verkleint, de kans op abortus verlaagt en uitscheiding bij besmette dieren vermindert.

Er vindt thans onderzoek plaats met als doel zoveel mogelijk informatie te verzamelen bij de drachtige geiten die geruimd worden. Het gaat hier om dieren in een later stadium van de dracht. Om deze informatie te verkrijgen worden er diverse monsters (onder andere vruchtwater en placentoom) genomen bij gedode dieren van zowel gevaccineerde als ongevaccineerde bedrijven. Deze monsters zullen onderzocht worden op de aanwezigheid van de Q-koorts bacterie. Doel van dit onderzoek is aanvullende informatie te krijgen over de effectiviteit van vaccinatie in de Nederlandse situatie.

De leden van de SGP fractie vragen naar het ruimen van schijndrachtige dieren. Op basis van het voorzorgsprincipe is besloten om ook schijndrachtige dieren te ruimen. Het is niet uit te sluiten dat de Q-koorts bacterie ook in de vloeistof in de baarmoeder van schijndrachtige dieren zit.

De leden van de PvdD fractie vragen naar de communicatie aangaande bedrijven vlakbij of over de grens met België en Duitsland.

Indien er een bedrijf vlakbij de grens met België of Duitsland besmet wordt verklaard, wordt er contact opgenomen met de lokale autoriteiten. Het is aan de lokale autoriteiten van België en Duitsland om informatie aan de betreffende burgers te verspreiden. Er zijn in België totaal 8 bedrijven besmet gebleken op basis van de tankmelk. De situatie in België is stabiel. Het is niet bekend wat het verband is tussen de uitbraken in België en Nederland.

De leden van de GroenLinks fractie vragen naar een Q-koorts protocol in Frankrijk.

Zoals in de kamerbrief van 26 januari 2010 aangegeven, is Frankrijk inderdaad bekend met Q-koorts, maar is de situatie niet vergelijkbaar met Nederland. In het verleden hebben in Frankrijk handelsbelemmeringen gegolden voor rauwmelkse producten vanwege Q-koorts. De maatregelen in Nederland zijn er op gericht om humane besmettingen via de lucht te voorkomen.

Directie Voedsel, Dier en Consument

Datum

16 februari 2010

Onze referentie

VDC 10.606

De leden van de PvdD fractie vragen naar de afstand tussen woonkernen en geitenbedrijven.

Thans verricht het RIVM onderzoek naar de relatie tussen intensieve veehouderij en volksgezondheid. Ik wacht de resultaten van dit onderzoek af.

De leden van de PvdD fractie vragen naar het verschil in fysiologie tussen vleeschapen en melkschapen.

Wij zien het verschil in fysiologie tussen melkschapen en vleeschapen als een gegeven en leggen hiermee geen verband tussen de fokkerij van melkproductiedieren en het voorkomen van abortussen.

De leden van de PvdD fractie vragen naar de kenmerken van de Q-koorts bacterie zelf.

Het CVI doet onderzoek naar de genetische kenmerken van Q-koorts bacteriën. Uit dit onderzoek blijkt dat de Q-koorts bacterie die wordt gevonden bij melkgeiten die aborteren, grotendeels van hetzelfde type is. Dit type komt ook voor bij de mens. Dat dit om een agressievere variant zou gaan is een hypothese. Hier wordt nog onderzoek naar gedaan. Tevens loopt er onderzoek om de typering van Q-koorts bacteriën te verfijnen en vergemakkelijken. De kennis die in deze onderzoeken opgedaan wordt kan de bronidentificatie in de toekomst mogelijk vergemakkelijken.

De leden van de VVD fractie vragen naar de humane Q-koorts meldingen van 2010.

Het RIVM-CIb heeft sinds 1 januari 2010 136 meldingen ontvangen van 17 GGD-en, waarbij de eerste ziektedag uiteenloopt van 2007 tot begin 2010. De meeste meldingen zijn afkomstig van de GGD Hart voor Brabant. GGD-en melden alle patiënten die bij hen door artsen en laboratoria worden aangemeld. Artsen en laboratoria hebben immers voor Q-koorts een meldplicht. Bij alle meldingen vraagt de GGD aanvullende informatie bij de arts of patiënt zelf zoals waar en wanneer de patiënt waarschijnlijk besmet is geraakt en ziek is geworden. Van de 136 meldingen is van 11 mensen bekend dat ze in 2010 ziek zijn geworden. Van 48 meldingen is bekend dat het mensen zijn die in 2009 ziek zijn geworden, drie meldingen hebben een eerste ziektedag in 2008 en één een eerste ziektedag in 2007. Van de overige 73 meldingen is nog geen eerste ziektedag bekend.

Vorig jaar werden in de eerste vijf weken van het jaar zes patiënten gemeld, waarvan één ziek werd in 2007, één in mei 2008, twee in november 2008, één in december 2008 en één in januari 2008.

Doordat artsen en patiënten alerter zijn op Q-koorts verwacht het RIVM-CIb een toename in de meldingen. In geval van toename wordt gekeken of de toename

vooral kan worden verklaard door verhoogde alertheid of dat er sprake is van uitbreiding van de epidemie. Op dit moment is het nog te vroeg in het jaar om hier een uitspraak over te doen.

Directie Voedsel, Dier en Consument

De leden van de fracties van de PvdD, de VVD en de CDA hebben vragen over de humane epidemiologie, vaccinatie en over het lopende onderzoek en het geplande onderzoek en wanneer er resultaten te verwachten zijn.

Datum
16 februari 2010

Er wordt uitgebreid onderzoek gedaan naar de epidemiologie van Q-koorts bij de mens. Behalve het RIVM-CIB zijn hier veel andere instellingen bij betrokken waaronder GGD'en, universiteiten, ziekenhuizen en medisch microbiologische laboratoria.

Onze referentie
VDC 10.606

Het lopende onderzoek is gericht op risicofactoren voor Q-koorts bij de mens (zowel in de algemene bevolking als bij speciale risicogroepen), op de gevolgen van Q-koorts tijdens de zwangerschap, op het ontwikkelen van betere diagnostische methoden, op de meest effectieve behandeling en op de ziektelast voor de patiënt en de maatschappij. Een humaan ziektegeval wordt alleen door de GGD gemeld en in de cijfers van het RIVM-CIB opgenomen als er sprake is van klinische symptomen die bij Q-koorts passen met daarbij een bevestiging van de diagnose door middel van een laboratorium test. Serologisch positieve monsters van personen die geen klachten hebben (gehad) worden dus niet gemeld. De meerderheid van de gemelde Q-koortspatiënten woont in de buurt (op minder dan vijf kilometer afstand) van een besmet melkgeiten of melkschapebedrijf. Welke andere factoren een rol spelen, zoals bijvoorbeeld beroepsmatige en recreatieve activiteiten buitenshuis, is onderwerp van lopend onderzoek.

Op basis van de thans beschikbare gegevens uit de internationale wetenschappelijke literatuur zijn er geen aanwijzingen dat mens-op-mens overdracht een rol van betekenis speelt. Daar vindt momenteel dan ook geen onderzoek naar plaats. Er wordt door het RIVM-CIB, GGD Hart voor Brabant en het Jeroen Bosch Ziekenhuis onderzoek gedaan naar het effect van verschillende therapieën. Een voorstel van het Universitair Medisch Centrum Groningen en het Jeroen Bosch Ziekenhuis om de effectiviteit van de twee belangrijkste antibiotica voor de behandeling van Q-koorts met elkaar te vergelijken wordt op het ogenblik beoordeeld door ZonMw.

De vraag over nut en noodzaak van vaccinatie kan pas beantwoord worden als de effectiviteit en veiligheid van beschikbare vaccins bekend is. De Gezondheidsraad komt zo spoedig mogelijk met een advies over de mogelijke rol van humane vaccinatie en over de werkzaamheid en veiligheid van het vaccin dat in Australië wordt gebruikt. Dat vaccin is momenteel niet geregistreerd in Europa. Het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen wordt in de advisering betrokken.

De leden van de PvdD fractie vragen naar recreatie in relatie tot Q-koorts. De door onder andere RIVM ontwikkelde toolkit Q-koorts bevat informatie-materiaal specifiek voor de recreatiesector.

De informatie uit buitenlandse informatiebronnen is bij ons bekend, maar is vaak verouderd en algemeen.

Directie Voedsel, Dier en Consument

Het handelingsperspectief op basis van de informatie in de ontwikkelde toolkit is specifieker, uitgebreider en bevat altijd de meest actuele informatie.

Datum
16 februari 2010

Over de vragen over eventuele schadeloosstelling van zieken of recreatiesector het volgende.

Onze referentie
VDC 10.606

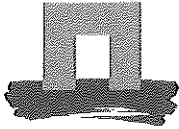
In de afgelopen jaren hebben wij maatregelen getroffen om de verspreiding van Q-koorts zo veel mogelijk te voorkomen en om de schade als gevolg van deze ziekte zoveel mogelijk te beperken. De adviezen van de deskundigen en het volksgezondheidsbelang zijn daarin leidend geweest. Wij kunnen niet voorkomen dat mensen ziek worden van een infectie. In het algemeen spant de overheid zich in om de risico's van verspreiding en besmetting zo klein mogelijk te houden. Het risico is echter nooit tot nul te reduceren. Wij zien daarom geen reden om verzoeken tot schadeloosstelling te honoreren.

DE MINISTER VAN LANDBOUW,
NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,

DE MINISTER VAN VOLKSgezondheid,
WELZIJN EN SPORT,

G. Verburg

dr. A. Klink

CENTRAAL VETERINAIR INSTITUUT
WAGENINGEN UR

Mevr. Dr. C.J.M. Bruschke
Ministerie van LNV
Prins Clauslaan 8
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Geachte mevrouw Bruschke,

Er bestaan in de media en bij verschillende als deskundigen optredende personen twijfels omtrent de betrouwbaarheid van PCR-testen m.b.t. Q-koorts

Zoals eerder vermeld in diverse adviezen van de brede deskundigengroep aan de overheid en zelfstandige adviezen van het CVI aan het Min. Van LNV betreft dit vooral de waarde van een negatieve uitslag: een negatieve uitslag garandeert niet dat het betreffende dier of in geval van een tankmelkmonster het bedrijf niet besmet is. Dit aspect is al uitvoerig beschreven: het wordt bepaald door de momenten waarop dieren meer of minder bacteriën uitscheiden of geen bacteriën uitscheiden. Het herhaald onderzoeken in de tijd van monsters van bedrijven met steeds negatief resultaat geeft meer zekerheid omtrent de niet-besmet status van een bedrijf. Dit is de reden dat het tankmelkonderzoek nu met een interval van 2 weken wordt uitgevoerd.

Recent zijn er echter ook twijfels geuit over de betrouwbaarheid van een positieve uitslag, mede door het feit dat uitslagen van "hetzelfde" monster van diverse laboratoria verschillen. De twijfel over de waarde van een positieve uitslag is echter onterecht. Ik zal proberen deze ogenschijnlijke discrepanties van de resultaten tussen verschillende laboratoria of binnen één laboratorium te verklaren.

Er zijn verschillende PCR-testen mogelijk om in een monster DNA van de bacterie *Coxiella burnetii* aan te tonen in een monster. De gevoeligheid van een dergelijke test hangt ondermeer af van welk "doel DNA" wordt gekozen. Er zijn een aantal voor *Coxiella burnetii* unieke DNA stukjes beschreven. Sommige van deze stukjes komen maar één keer voor in één bacterie. Sommige komen meerder malen voor in één bacterie. Het aantal malen dat een dergelijk stukje DNA voorkomt in *C. burnetii* kan per stam verschillen. Onze CVI-test, gebruikt

**Divisie Bacteriologie
en TSE's**

DATUM
7 februari 2010

ONDERWERP
PCR Q-foer

ONS KEHMERK
ZIJ/100207/1

BEHANDELD DOOR
F.G. van Zijderveld

DOORKIESNUMMER
(0320) 23 81 51

E-MAIL
fred.vanzijderveld@wur.nl

**Centraal Veterinair Instituut
van Wageningen UR
Postbus 65
8200 AB Lelystad**

BEZOEKADRES
**Edelhertweg 15
8219 PH Lelystad**

TELEFOON
(0320) 23 88 00

FAX
(0320) 23 81 53

KVK
09098104 - Arnhem

INTERNET
www.cvi.wur.nl

Central Veterinary Institute of Wageningen UR (CVI) is een onafhankelijk onderzoeksinstituut binnen de Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek, nationaal referentie-instituut voor de overheid, ISO 9001 gecertificeerd en ISO 17025 geaccrediteerd. Specifieke onderdelen werken in compliance met GLP.

voor het detecteren van positieve bedrijven, is gericht op het zogenaamde IS1111 gen, dat in meerdere (per stam verschillend aantal) kopieën in *C. burnetii* aanwezig is. Zoals in het validatierapport van onze test is beschreven is deze PCR ca. 100x gevoeliger dan een PCR test gebaseerd op een DNA-stukje dat maar eenmaal voorkomt in één bacterie. Dit betekent dat er verschillen tussen uitslagen kunnen ontstaan afkomstig van verschillende laboratoria: het ene laboratorium kan afhankelijk van de keuze van het doel DNA gevoeliger testen dan het andere.

Ook indien verschillende laboratoria hetzelfde doel DNA stukje gebruiken, kunnen verschillende uitslagen worden gegenereerd door kleine verschillen in testuitvoering. Zelfs binnen hetzelfde laboratorium kunnen meerdere steekproeven uit één monster verschillende uitslagen geven. Dit kan gebeuren indien het aantal bacteriën in het monster dicht bij de detectiegrens van de test ligt. Bij een positieve uitslag is onomstotelijk de aanwezigheid van *C. burnetii* DNA en daarmee de aanwezigheid van de bacterie aangetoond. Een positieve uitslag is dus zonder meer betrouwbaar.

Bij een negatieve uitslag zijn er twee mogelijkheden: ten eerste zit er geen DNA in het monster en is *C. burnetii* afwezig. Ten tweede is er de kans dat het aanwezige DNA in onvoldoende mate in het monster zit waardoor het niet wordt aangetoond.

Om het bovenstaande te illustreren het volgende: Stel ik heb een monster ontvangen van 1 liter melk. Zoals u weet, maar misschien is dit voor niet-ingewijden niet duidelijk, wordt slechts een deel van het ingestuurde monster gebruikt voor de uiteindelijke test (m.a.w. een enkele test van een monster is slechts een enkele steekproef uit dit monster). Stel ik gebruik 1 ml in mijn test met een detectielimiet van 1 bacterie per ml. Indien bijvoorbeeld 1 miljoen bacteriën in die liter melk zaten, dus 1000 bacteriën per ml, zal elk laboratorium dit monster positief testen en zullen binnen één laboratorium meerdere steekproeven alle een positieve testuitslag geven.

Indien het aantal bacteriën lager is in die liter melk bijv. 1000, dus 1 per ml ligt dit op de detectielimiet van mijn test en kan het dus voorkomen dat een eenmalige steekproef negatief getest kan worden. Dat geldt nog meer bij een nog kleiner aantal bacteriën (bijv. bij 10 steekproeven uit een monster: zeven steekproeven met een negatieve uitslag en drie met een positieve uitslag) De zeven negatieve scores laten onverlet dat wij hier met een positief melkmonster te maken hebben.

Blijkbaar bestaat er ook verwarring over de specificiteit van de test, waarbij gebruik is gemaakt van de gegevens uit het CVI validatierapport.

Om hier duidelijkheid in te brengen: de test heeft een analytische specificiteit van 100%: indien de test positief is, wordt in alle gevallen DNA van de bacterie *Coxiella burnetii* aangetoond. Er zijn geen vals-positieve uitslagen Daar bestaat geen discussie over.

Blijkbaar heeft een deskundige aangegeven dat op basis van gegevens uit ons rapport de voorspellende waarde van een positieve test 84% is. Dit naar aanleiding van een vergelijking van onze resultaten in het validatierapport tussen de PCR test en een ELISA voor de detectie van antilichamen. Dit soort gegevens wordt aan ons gevraagd bij de accreditatie van testen. In vaktermen gaat het hierbij om een vergelijking van 2 verschillende testen bij afwezigheid van de gouden standaard en worden relatieve diagnostische gevoeligheden en specificiteiten wederzijds berekend. Dit soort gegevens zegt echter niets over

Centraal Veterinair Instituut van
Wageningen UR

DATUM
7 februari 2010

ONS KENMERK
ZIJ/100207/1

PAGINA
2 van 3

de voorspellende waarde van de PCR test voor het aantonen van bacterieel DNA en kunnen dus niet gebruikt worden voor de beoordeling van de betrouwbaarheid van een positieve PCR-uitslag, zoals blijkt is gebeurd.

Met vriendelijke groet,

F.G. van Zijderveld
Hoofd Divisie Bacteriologie en TSE's
Plaatsvervangend directeur CVI van Wageningen UR

**Centraal Veterinair Instituut van
Wageningen UR**

DATUM
7 februari 2010

ONS KENMERK
ZIJ/100207/1

PAGINA
3 van 3